

ЗАТВЕРДЖУЮ

В.о. директора

Інституту спеціальної педагогіки і психології
імені Миколи Ярмаченка НАПН України
кандидат педагогічних наук,
старший дослідник

Наталія Ярмола

«30» липня 2026 р.



ВИСНОВОК ЕКСПЕРТНОЇ КОМІСІЇ

з питань попереднього розгляду дисертації
на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук
зі спеціальності 13.00.03 – корекційна педагогіка
в Інституті спеціальної педагогіки і психології
імені Миколи Ярмаченка НАПН України

На підставі розгляду дисертаційної роботи Линдіної Євгенії Юріївни «Становлення та розвиток вітчизняної теорії та практики логопедичної допомоги особам з особливими освітніми потребами», 59 наукових публікацій, у яких висвітлено основні результати дисертації, встановлено:

1. Актуальність і відповідність теми вимогам і паспорту спеціальності. Дисертаційна робота Линдіної Євгенії Юріївни «Становлення та розвиток вітчизняної теорії та практики логопедичної допомоги особам з особливими освітніми потребами» є самостійним завершеним науковим дослідженням, виконаним авторкою на актуальну тему, що має вагоме значення для розвитку сучасної спеціальної педагогіки. Актуальність дисертації зумовлена необхідністю цілісного історико-педагогічного осмислення становлення та розвитку логопедичної допомоги в Україні, виявлення її науково-теоретичних засад, організаційних форм, нормативно-правового забезпечення, кадрово-професійного підґрунтя, провідних тенденцій і закономірностей розвитку в різні історичні періоди. Особливої значущості досліджувана проблема набуває в умовах сучасної трансформації спеціальної та інклюзивної освіти, розвитку інклюзивно-ресурсних центрів, цифровізації освітнього простору, зміни професійних функцій логопеда, посилення міждисциплінарної взаємодії та викликів воєнного часу. Підґрунтям дослідження стали положення законів України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про повну загальну середню освіту», «Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні»; нормативно-правові акти щодо організації інклюзивного навчання, діяльності інклюзивно-ресурсних центрів, забезпечення психолого-педагогічного супроводу осіб з особливими освітніми потребами; Положення про логопедичні пункти системи освіти; Концепція розвитку інклюзивної освіти; професійні стандарти «Вчитель-логопед», «Логопед», а також наукові положення вітчизняної спеціальної педагогіки,

логопедії, історії педагогіки, інклюзивної освіти та теорії професійної підготовки фахівців спеціальної освіти.

Дисертаційна робота є кваліфікаційною науковою працею, виконаною здобувачкою самостійно, і становить вагомий внесок у розвиток сучасної спеціальної педагогіки, логопедії та спеціальної освіти. З огляду на актуальність обраної теми, наукову новизну, теоретичну і практичну значущість результатів, належний рівень їх обґрунтованості, достовірності й апробації дисертаційна робота Линдіної Є. Ю. повністю відповідає:

а) **вимогам пунктів 7, 9 «Порядку присудження та позбавлення наукового ступеня доктора наук»** (Постанова КМ України № 1197 від 11 листопада 2021 року зі змінами внесеними згідно з Постановами КМ України № 502 від 19.05.2023, № 507 від 3.05.2024, № 928 від 30.07.2025), оскільки містить нові науково обґрунтовані результати, що в сукупності розв'язують важливу наукову проблему — цілісне історико-педагогічне осмислення становлення та розвитку вітчизняної теорії і практики логопедичної допомоги особам з особливими освітніми потребами (ООП);

б) **паспорту спеціальності 13.00.03 — корекційна педагогіка** (мають наявні класифікаційні ознаки паспорту: за структурною складовою педагогічної науки — корекційна педагогіка; за рівнем організації педагогічного процесу — дошкільна, шкільна та вища освіта; за об'єктами педагогічного впливу — діти дошкільного і шкільного віку, здобувачі освіти, особи з ООП; за галузевою складовою педагогічної науки — фахова освіта; за психофізичним станом суб'єктів освіти — особи з порушеннями психофізичного розвитку, з ООП, зокрема з мовленнєвими порушеннями; за характером дослідження - фундаментальне історико-педагогічне і прикладне), а також основним напрямом досліджень за цією спеціальністю, зокрема науково-педагогічному аналізу теорії та практики навчання, виховання й корекції порушень у дітей з ООП; розвитку системи спеціальних освітньо-виховних і реабілітаційних закладів; соціально-педагогічній підтримці осіб з ООП; підготовці, перепідготовці й підвищенню кваліфікації кадрів зі спеціальної освіти у системі ЗВО; становленню й розвитку теорії та практики навчання, виховання і корекційно-розвиткової допомоги дітям з особливостями психофізичного розвитку в Україні) та **профілю спеціалізованої вченої ради Д 26.450.01 Інституту спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України**, який надано право проведення захисту докторських дисертацій за цією спеціальністю.

2. Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження виконувалася в межах науково-дослідної теми кафедри логопедії та логопсихології Українського державного університету імені Михайла Драгоманова «Зміст освіти, форми, методи і засоби фахової підготовки вчителів». Тему дисертаційного дослідження затверджено вченою радою Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова (протокол № 4 від «28» жовтня 2021 р.). Науковий консультант — доктор педагогічних наук, професор Федоренко С. В.

3. Науковий апарат дисертаційної роботи є логічно вибудованим, чітко визначеним і коректно сформульованим. Мета, об'єкт, предмет, завдання дослідження узгоджуються з обраним напрямом наукового пошуку та забезпечують цілісність його концептуального задуму. Отримані результати характеризуються науковою новизною, мають теоретичне й практичне значення та сприяють досягненню поставленої мети й успішному розв'язанню визначених завдань. Запропонована авторкою концепція становлення і розвитку вітчизняної теорії та практики логопедичної допомоги особам з ООП ґрунтується на комплексі теоретико-методологічних положень, що забезпечили системне історико-педагогічне осмислення досліджуваної проблематики та дали змогу розкрити основні закономірності її розвитку.

4. Наукова новизна одержаних результатів дослідження полягає в тому, що *вперше*:

- здійснено цілісне історико-педагогічне дослідження становлення та розвитку вітчизняної теорії і практики логопедичної допомоги особам з ООП в широких хронологічних межах (від найдавніших уявлень про мовлення, мовленнєві порушення та способи їх подолання до сучасного інноваційно-цифрового й міждисциплінарного етапу розвитку логопедичної допомоги в Україні) як складного багаторівневого феномену спеціальної освіти, що поєднує науково-теоретичний, нормативно-правовий, інституційно-організаційний, кадрово-професійний, організаційно-практичний, персоналістичний, соціокультурний, інклюзивний, цифровізаційний та міждисциплінарний виміри;

- теоретично обґрунтовано концептуальні засади вивчення становлення й розвитку вітчизняної логопедичної допомоги як цілісного історико-педагогічного процесу, зумовленого взаємодією суспільно-історичних, науково-теоретичних, нормативно-правових, інституційно-організаційних, кадрово-професійних, персоналістичних, соціокультурних, інклюзивних, цифровізаційних та міждисциплінарних чинників;

- обґрунтовано логопедичну допомогу як самостійний історико-педагогічний феномен спеціальної освіти, що не зводиться лише до корекції мовленнєвих порушень або історії логопедії як науки, а охоплює систему наукових знань, нормативно-правових засад, інституційних форм, професійної підготовки кадрів, організаційно-практичних моделей, методичного забезпечення, міждисциплінарної взаємодії та соціально-комунікативної підтримки особи;

- розроблено та науково обґрунтовано авторську періодизацію становлення та розвитку вітчизняної теорії і практики логопедичної допомоги особам з ООП, яка охоплює сім історичних періодів і ґрунтується на комплексному поєднанні системоутворювальних критеріїв (соціально-історичного, науково-теоретичного, інституційно-організаційного) та уточнювальних (нормативно-правового, кадрово-професійного, організаційно-практичного, персоналістичного, соціально-освітнього);

- виокремлено та обґрунтовано зміст сучасного інноваційно-цифрового й міждисциплінарного періоду розвитку логопедичної допомоги в Україні, що охоплює початок 2020-х років – дотепер і характеризується впливом пандемії COVID-19, повномасштабної війни, цифровізації освітнього простору, поширенням дистанційних і змішаних форм логопедичної практики, активізацією професійних спільнот, розширенням інклюзивної практики та посиленням міждисциплінарної взаємодії;

- доведено історичну трансформацію логопедичної допомоги від медико-педагогічних і дефектологічних практик до сучасної інклюзивної, функціонально-комунікативної, цифровізованої та міждисциплінарної системи підтримки осіб з ООП.

Удосконалено: підходи до використання понятійно-термінологічного апарату в історико-педагогічному дослідженні логопедичної допомоги шляхом урахування історично зумовлених змін термінології, її залежності від наукових, соціокультурних і нормативно-правових контекстів та особливостей функціонування на різних етапах розвитку спеціальної освіти; методологічний інструментарій історико-педагогічного аналізу розвитку логопедичної допомоги через інтеграцію історико-педагогічного, історико-генетичного, системного, інституційного, персоналістичного, аксіологічного, соціокультурного, нормативно-правового та міждисциплінарного підходів, що забезпечило цілісне осмислення логопедичної допомоги як історично змінного феномену спеціальної освіти України; підходи до аналізу професійної підготовки логопедичних кадрів шляхом поєднання кадрово-професійного, нормативно-освітнього, інституційного та персоналістичного вимірів, що дало змогу розкрити підготовку фахівців як важливий чинник становлення й розвитку вітчизняної теорії та практики логопедичної допомоги; підходи до аналізу інституційних трансформацій логопедичної допомоги через виявлення взаємозв'язку між змінами нормативно-правового забезпечення, розвитком організаційних форм допомоги, кадровим потенціалом системи, діяльністю закладів вищої освіти, профільних кафедр, ІРЦ і професійних спільнот та суспільними запитами щодо підтримки осіб з ООП; підходи до аналізу сучасного етапу розвитку логопедичної допомоги шляхом розширення критеріїв його характеристики, зокрема через урахування впливу пандемії COVID-19, повномасштабної війни, цифровізації освіти, дистанційної та змішаної логопедичної практики, кризових суспільних трансформацій на зміст, форми, доступність і організаційні моделі надання логопедичної допомоги особам з ООП.

Подальшого розвитку набули: історико-педагогічні дослідження розвитку спеціальної освіти України через розширення наукових уявлень про місце, роль і функції логопедичної допомоги в її структурі на різних етапах історичного становлення; наукові положення щодо генези логопедії як галузі спеціальної освіти через поглиблення уявлень про еволюцію її теоретичних засад, організаційних форм, інституційної мережі та практик надання допомоги особам із мовленнєвими порушеннями; дослідження процесів

інституціоналізації логопедичної допомоги шляхом систематизації відомостей про становлення й розвиток спеціальних закладів освіти, логопедичних пунктів, логопедичних груп, закладів освіти для дітей із тяжкими порушеннями мовлення, інклюзивно-ресурсних центрів та інших інституцій підтримки осіб з особливими освітніми потребами; наукові уявлення про професіоналізацію логопедичної діяльності та розвиток системи підготовки логопедичних кадрів у закладах вищої освіти України з урахуванням трансформації спеціальної освіти, інклюзивного навчання, професійних стандартів і сучасних вимог до міждисциплінарної взаємодії фахівців; положення щодо розвитку українських наукових шкіл логопедії, спеціальної педагогіки та корекційної освіти через узагальнення внеску провідних учених у формування теоретичних, методичних, організаційних і персоналістичних засад логопедичної допомоги; наукові уявлення про трансформацію моделей психолого-педагогічного супроводу осіб з особливими освітніми потребами в умовах розвитку інклюзивної освіти, командної взаємодії фахівців, цифровізації, пандемії COVID-19, повномасштабної війни, кризових суспільних викликів і посилення міждисциплінарного характеру логопедичної допомоги.

5. Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що положення, висновки, узагальнення, історико-педагогічні реконструкції дисертаційної роботи створюють наукове підґрунтя для подальшого розвитку спеціальної освіти України, удосконалення системи логопедичної допомоги особам з ООП, модернізації професійної підготовки фахівців зі спеціальної освіти та актуалізації вітчизняного історико-педагогічного досвіду в сучасних освітніх умовах.

Матеріали дослідження можуть бути використані в діяльності ІРЦ, спеціальних та інклюзивних закладів освіти, центрів професійного розвитку педагогічних працівників, науково-методичних установ, професійних об'єднань і громадських організацій, діяльність яких пов'язана з організацією логопедичної допомоги та психолого-педагогічного супроводу осіб з ООП та у закладах вищої освіти під час підготовки здобувачів спеціальності А6 Спеціальна освіта, зокрема спеціалізацій, пов'язаних із логопедією, а також у процесі підготовки навчально-методичних матеріалів, освітніх програм, курсів вибіркових дисциплін, програм практичної підготовки та підвищення кваліфікації фахівців. Узагальнені в дисертації результати можуть бути використані під час розроблення сучасних моделей логопедичного супроводу, організації дистанційної та змішаної логопедичної допомоги, оновлення методичного забезпечення корекційно-розвиткової роботи в умовах кризових суспільних трансформацій.

Результати дослідження сприяють збереженню та актуалізації вітчизняної логопедичної спадщини, осмисленню внеску українських учених, логопедів, дефектологів, наукових шкіл і професійних спільнот у розвиток теорії та практики логопедичної допомоги. Це створює підґрунтя для подальшого формування національно орієнтованої концепції розвитку

логопедичної науки і практики в Україні, побудованої на поєднанні історико-педагогічного досвіду, сучасних інклюзивних підходів і міждисциплінарної моделі підтримки осіб із ООП.

6. Основні положення і результати дослідження впроваджено в роботу Бердянського державного педагогічного університету (довідка № 64-13/448 від 15.06.2026 р.); ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка» (довідка № 1/509-1 від 01.06.2026 р.); Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (довідка № 12/26 від 28.04.2026 р.); КЗВО «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія» Запорізької ОР (довідка № 01-21/572 від 12.06.2026 р.); Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького (довідка № 01-15/1217 від 16.06.2026 р.); КУ «Інклюзивно-ресурсний центр» Мар'їнської міської військово-цивільної адміністрації Покровського району Донецької області (довідка № 01-19/09 від 27.05.2026 р.); КУ «Інклюзивно-ресурсний центр» Управління освіти, молоді та спорту Лиманської міської ради Донецької області (довідка № 04/25 від 07.05.2026 р.); КУ «Інклюзивно-ресурсний центр» Торецької міської військово-цивільної адміністрації Бахмутського району Донецької області (довідка № 6 від 22.05.2026 р.).

7. Основні наукові положення й результати дисертаційного дослідження висвітлено в 59 наукових і науково-методичних працях (серед них: 6 – включено до наукометричних баз даних Scopus та Web of Science; 24 – у фахових виданнях України; 3 – у самостійних розділах колективних монографій; 20 – у матеріалах наукових конференцій). Особистий внесок здобувачки у публікаціях зі співавторами, які зараховані за темою докторської дисертації, відображено у змісті реферату, відповідає принципам академічної доброчесності.

**Статті у періодичних виданнях,
включених до наукометричних баз
Scopus, Web of Science Core Collection**

1. Lyndina, Y. (2022). Interdisciplinary links of speech therapy for individuals or children with special needs. *Revista Romaneasca pentru Educatie Multidimensionala*, 14(4), 260–273. <https://doi.org/10.18662/rrem/14.4/641>

2. Kruty, K., Kurinna, S., Zhuravlova, L., Zheinova, S., Lopatina, H., & Lyndina, Y. (2021). Developing Grammatical Competence in Preschoolers. *Revista Romaneasca pentru Educatie Multidimensionala*, 13(3), 20–37. <https://doi.org/10.18662/rrem/13.3/438>

3. Bazyma, N., Lyndina, Y., Rasskazova, O., Kavylina, G., Litovchenko, O., & Hrynyk, I. (2022). Research of the problem of autism and autistic disorders: Theoretical aspect. *Revista Romaneasca pentru Educatie Multidimensionala*, 14(2), 301–317. <https://doi.org/10.18662/rrem/14.2/582>

4. Lyndina, Y., Martynyuk, Z., Tovstohan, V., Babichenko, A., Mytsyk, H., & Samoilenko, I. (2023). Psychological and pedagogical technologies in working with children with special educational needs: Neuropedagogical aspect. *BRAIN*.

Broad Research in Artificial Intelligence and Neuroscience, 14(1), 302–318. <https://doi.org/10.18662/brain/14.1/421>

5. **Lyndina, Y.**, Soloviova, T., Tkachenko, L., Bielova, O., Lisova, L., & Buhera, Y. (2023). Logopedic technologies in work with children with special educational needs. *BRAIN. Broad Research in Artificial Intelligence and Neuroscience*, 14(3), 210–223. <https://doi.org/10.18662/brain/14.3/471>

6. Hurenko, O., Tsybuliak, N., Mytsyk, H., Popova, A., **Lyndina, Y.**, Lopatina, H., & Suchikova, Y. (2024). Organizational adaptation for inclusive education in universities amidst war. *Journal of Governance & Regulation*, 13(2), 339–353. <https://doi.org/10.22495/jgrv13i2siart10>

Статті в наукових фахових виданнях України

7. **Линдіна, Є. Ю.** (2018). Історія української логопедії в персоналіях: Євгенія Федорівна Соботович. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 19. Корекційна педагогіка та спеціальна психологія*, (35), 47–53.

8. **Линдіна, Є. Ю.** (2020). Логопедична допомога дітям у 60–70 рр. ХХ ст. в Україні: історіографічний аспект. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 19. Корекційна педагогіка та спеціальна психологія*, (39), 63–69.

9. **Lyndina, Y.** (2021). The beginning of the system of assistance to children with visual disabilities: Historical and bibliographical aspect. *ScienceRise: Pedagogical Education*, 2(41), 35–39. <https://doi.org/10.15587/2519-4984.2021.228233>

10. **Линдіна, Є. Ю.**, Козинець, О. В. (2020). Ретроспективний аналіз логопедичної допомоги дітям із порушеннями інтелектуального розвитку. *Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету. Серія: Педагогічні науки*, (3), 108–117. <https://doi.org/10.31494/2412-9208-2020-1-3>

11. **Линдіна, Є. Ю.** (2021). Ретроспектива надання допомоги дітям з різноманітними порушеннями розвитку в Україні: Х–ХХ століття. *Науковий вісник МДУ. Серія «Педагогіка та психологія»*, 7(1), 18–25. [https://doi.org/10.52534/msu-pp.7\(1\).2021.18-25](https://doi.org/10.52534/msu-pp.7(1).2021.18-25)

12. **Линдіна, Є. Ю.** (2021). Історичні відомості про логопедію: стародавній світ. *Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету. Серія: Педагогічні науки*, (1), 34–40. <https://doi.org/10.31494/2412-9208-2021-1-1-34-40>

13. **Линдіна, Є. Ю.**, Козинець, О. В. (2021). Ключові віхи в розвитку логопедії: з часів античного світу до початку XVIII століття. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 19. Корекційна педагогіка та спеціальна психологія*, (41), 54–64. <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series19.2020.41.08>

14. **Линдіна, Є.** (2023). Педагогічна творчість як умова ефективної логопедичної допомоги дітям дошкільного віку із особливими освітніми потребами. *Наукові записки Бердянського державного педагогічного*

університету. Серія: Педагогічні науки, (1), 84–93.
<https://doi.org/10.31494/2412-9208-2023-1-1-84-93>

15. Попова, А., Ліндіна, Є., Мацейко, Н. (2023). Наукова активність науково-педагогічних працівників університету: рефлексії впливу умов сучасності. *Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету. Серія: Педагогічні науки*, (2), 56–70.
<https://doi.org/10.31494/2412-9208-2023-1-2-56-70>

16. Мицик, Г., Попова, А., Цибуляк, Н., Ліндіна, Є. (2023). Імплементация європейських стандартів і рекомендацій у сфері інклюзивної вищої освіти в Україні: виклики та можливості. *Вісник кафедри ЮНЕСКО «Неперервна професійна освіта в ХХІ столітті»*, (8), 7–20.
[https://doi.org/10.35387/ucj.2\(8\).2023.7-20](https://doi.org/10.35387/ucj.2(8).2023.7-20)

17. Ліндіна, Є. Ю. (2023). Еволюція закладів освіти для осіб з особливими освітніми потребами в Україні: історичний аспект. *Науковий часопис Українського державного університету імені Михайла Драгоманова. Серія 19. Корекційна педагогіка та спеціальна психологія*, (45), 54–63.
<https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series19.2023.45.09>

18. Ліндіна, Є. Ю., Кот, Н. А. (2024). Освіта і виховання в умовах війни: досвід і виклики для закладів вищої освіти (на прикладі Бердянського державного педагогічного університету). *Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору*, 92(I(2)), 61–78.
<https://doi.org/10.38014/osvita.2023.92.06>

19. Ліндіна, Є. Ю. (2024). Від історичних передумов до сучасних практик: інтеграція дітей з порушеннями мовлення у загальноосвітнє середовище. *Inclusion and Diversity*, (3), 49–54. <https://doi.org/10.32782/inclusion/2024.3.8>

20. Lyndina, Y. (2024). Formation and development of the system of training speech therapy personnel (late XIX–early XXI century). *ScienceRise: Pedagogical Education*, 1(58), 8–14. <https://doi.org/10.15587/2519-4984.2024.298564>

21. Ліндіна, Є. Ю. (2024). Організація допомоги дітям з порушеннями мовлення в Україні (історія та сучасність). *Науковий часопис Українського державного університету імені Михайла Драгоманова. Серія 19. Корекційна педагогіка та спеціальна психологія*, (46), 53–59. <https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series19.2024.46.08>

22. Ліндіна, Є. Ю. (2024). Сучасний стан та перспективи підготовки логопедів в Україні. *Перспективи та інновації науки*, 6(40), 254–267.
[https://doi.org/10.52058/2786-4952-2024-6\(40\)-254-267](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2024-6(40)-254-267)

23. Ліндіна, Є. Ю. (2024). Теоретико-методологічні питання становлення та розвитку логопедичної допомоги особам із особливими освітніми потребами (ООП). *Наука і техніка сьогодні*, 6(34), 518–531.
[https://doi.org/10.52058/2786-6025-2024-6\(34\)-518-531](https://doi.org/10.52058/2786-6025-2024-6(34)-518-531)

24. Ліндіна, Є. Ю. (2024). Розвиток спеціальної освіти дітей з порушенням мовлення в Україні в ХХ–ХХІ столітті. *Наукові інновації та*

передові технології, 7(35), 868–881. [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2024-7\(35\)-868-881](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2024-7(35)-868-881)

25. **Линдіна, Є. Ю.** (2024). Вплив окремих українських учених на формування логопедичної теорії та практики. *Вісник науки та освіти*, 6(24), 816–828. [https://doi.org/10.52058/2786-6165-2024-6\(24\)-816-828](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2024-6(24)-816-828)

26. **Линдіна, Є. Ю.** (2024). Внесок науковців у розвиток теорії та практики логопедії в Україні: історичний аспект. *Особлива дитина: навчання і виховання*, 114(2), 50–68. <https://doi.org/10.33189/ectu.v114i2.174>

27. Tychyna, K., Babych, N., **Lyndina, Y.**, & Revutska, O. (2024). The impact of Playdough games on the development of oral motor skills in preschool children with childhood apraxia of speech. *Scientific Bulletin of Mukachevo State University. Series "Pedagogy and Psychology"*, 10(3), 51–60. <https://doi.org/10.52534/msu-pp3.2024.51>

28. **Линдіна, Є. Ю.**, Федоренко, С. В. (2025). Витоки та становлення логопедичної допомоги: від давнини до початку інституціоналізації в Україні (до 1960-х рр.). *Особлива дитина: навчання і виховання*, 119(3), 119–139. <https://doi.org/10.33189/ectu.v119i3.269>

29. **Lyndina, Y.**, Fedorenko, S. (2025). Historical milestones of Ukrainian speech therapy: From origins to the present. *ScienceRise: Pedagogical Education*, 3(64), 19–26. <https://doi.org/10.15587/2519-4984.2025.337636>

30. **Линдіна, Є. Ю.**, Козинець, О. В. (2025). Євгенія Федорівна Соботович: життя з присвятою логопедії (до 90-річчя з дня народження). *Актуальні питання корекційної освіти (педагогічні науки)*, (25), 202–219. <https://doi.org/10.32626/2413-2578.2025-25.202-218>

Колективні монографії

31. **Lyndina, Y.** (2017). Contribution of E. Sobotovich to the development of special education for children with mental and physical disabilities. In *Transformations in Contemporary Society: Social Aspects* (pp. 114–121). The Academy of Management and Administration in Opole.

32. **Lyndina, Y.**, Revutska, O. (2020). The animated facilities as factor of emotional development of children from speech-language pathology. In *Education During a Pandemic Crisis: Problems and Prospects* (pp. 113–117). The Academy of Management and Administration in Opole.

33. **Lyndina, Y.**, Revutska, O., & Starynska, O. (2020). Historical and methodological aspect of correctional work with children with disabilities of intellectual development. In *Erbe der europäischen Wissenschaft: Erziehung und Pädagogik, Psychologie und Soziologie* (Buch 2, Teil 6, pp. 71–88). Monografische Reihe «Europäische Wissenschaft». <https://doi.org/10.30888/978-3-9821783-8-7.2020-02-06-056>

Матеріали наукових конференцій

34. **Линдіна, Є. Ю.** (2017). Використання невербальних засобів комунікації в корекційній педагогіці. *Innovations and Modern Technology in the*

Educational System: Contribution of Poland and Ukraine: Conference Proceedings (Sandomierz, Poland, May 5–6, 2017, pp. 77–81).

35. Линдіна, Є. Ю. (2017). Історичні аспекти розвитку спеціальної освіти в Україні. *Educational in the Field of Pedagogy and Psychology: Prospective and Priority Directions of Scientific Research: Internship Proceedings* (Lublin, Poland, November 27 – December 1, 2017, pp. 99–102). Baltija Publishing.

36. Линдіна, Є. Ю. (2019). Різновиди залучення батьків до співпраці в логопедичному сьогоденні. *Сучасна педагогіка та психологія: методологія, теорія і практика: матеріали міжнародної науково-практичної конференції* (м. Київ, 4–5 жовтня 2019 р., С. 134–137). Таврійський національний університет імені В. І. Вернадського.

37. Линдіна, Є. Ю., Ревуцька, О. В. (2020). Використання терапії піском в корекційній роботі з дітьми з логопатологією. *Scientific Achievements of Modern Society: Abstracts of the XII International Scientific and Practical Conference* (Liverpool, United Kingdom, 2020, pp. 323–332). Cognum Publishing House.

38. Линдіна, Є. Ю. (2020). Окремі питання вдосконалення спеціальної освіти в Україні: історичний огляд. *Корекційно-реабілітаційна діяльність: стратегії розвитку у національному та світовому вимірі: матеріали VI Міжнародної науково-практичної онлайн-конференції* (м. Суми, 25 листопада 2020 р., С. 20–23). СумДПУ імені А. С. Макаренка.

39. Линдіна, Є. Ю., Козинець, О. В. (2020). Історія вивчення психічного розвитку дітей з порушеннями в різні проміжки часу (XVI–XX ст.). *Science. Innovation. Quality: Book of Papers of the 1st International Scientific-Practical Conference* (Berdyansk, December 17–18, 2020, pp. 45–48). BSPU.

40. Линдіна, Є. Ю. (2021). До питання логопедичної допомоги дітям з порушеннями слуху. *Сучасні виклики і актуальні проблеми науки, освіти та виробництва: міжгалузеві диспути: матеріали XIV Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції* (м. Київ, 26 березня 2021 р., С. 159–163).

41. Линдіна, Є. Ю. (2021). Історична ретроспектива логопедичної допомоги в системі освіти України. *Розвиток освітніх систем в умовах євроінтеграційних трансформацій: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції* (м. Чернівці, 26–27 травня 2021 р., С. 204–208). Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича.

42. Линдіна, Є. Ю. (2021). Логопедична допомога дітям з особливими освітніми потребами в умовах інклюзії. *Спеціальна освіта та соціальна інклюзія: виклики XXI століття: матеріали I Всеукраїнської науково-практичної конференції* (м. Запоріжжя, 25 листопада 2021 р., С. 86–87). Запорізький національний університет.

43. Линдіна, Є. Ю., Козинець, О. В. (2022). Труднощі у навчанні та соціалізації дітей з порушеннями зору, слуху та інтелекту. *Європейські практики інклюзивної освіти: збірник тез доповідей Міжнародної науково-практичної конференції* (м. Київ, 12 травня 2022 р., С. 100–104).

44. **Линдіна, Є. Ю., Козинець, О. В.** (2022). Труднощі у навчанні та соціалізації дітей із затримкою психічного розвитку, порушеннями опорно-рухового апарату та розладами аутистичного спектру. *В подоланні соціальних та культурних викликів: Європа разом з Україною: збірник тез доповідей Міжнародної науково-практичної конференції* (м. Київ, 18-19 травня 2022 р., С. 75–78).

45. **Линдіна, Є. Ю., Козинець, О. В.** (2022). Рекомендації сім'ям, які виховують дитину із заїканням. *Стан та тенденції розвитку науки, освіти і суспільства: збірник тез доповідей міжнародної науково-практичної конференції* (м. Полтава, 7 червня 2022 р., С. 15–18).

46. **Линдіна, Є. Ю., Ревуцька, О. В., Гузенко, С. Б., Самсонова, К. В.** (2023). Новітні орієнтири подолання порушень звуковимови у дітей. *Modern Trends in the Development of Science and Technology: Proceedings of the International Conference* (Johannesburg, South Africa, April 3–4, 2023, pp. 23–27).

47. **Линдіна, Є. Ю., Старинська, О. В., Ревуцька, О. В., Лисенко, Л. М.** (2023). Світові практики та ресурси в галузі інклюзивної освіти. *Recent Advances in Science: Proceedings of the International Conference* (Prague, Czech Republic, May 3–4, 2023, pp. 20–28). LIU.

48. **Попова, А. В., Линдіна, Є. Ю.** (2023). Нормативно-правове регулювання інклюзивної освіти в Україні: періодизація та особливості. *Соціально-освітні домінанти професійної підготовки фахівців соціальної сфери та інклюзивної освіти: матеріали V Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції* (С. 100–108).

49. **Гуренко, О. І., Линдіна, Є. Ю., Попова, А. В.** (2023). Inclusion policy at BSPU: Analysis of the state of implementation. *Навчання і викладання: після війни та під час миру: матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції* (С. 58).

50. **Popova, A., Lyndina, Y. & Popov, P.** (2023). Factors influencing scientific activity of university faculty members in peaceful pre-COVID-19, COVID-19, and war periods. *Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska. Sectio J, Paedagogia-Psychologia*, 36(3), 53–64. <https://doi.org/10.17951/j.2023.36.3.53-64>

51. **Lyndina, Y. Y. & Kot, N. A.** (2024). Transformation of extracurricular activities in wartime: An analysis based on the Berdyansk State Pedagogical University. In *Ukrainian Universities Amidst New Realities: The Conservation of Scientific and Human Resources* (pp. 229–244). Riga, Latvia: Baltija Publishing. <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-434-4-11>

52. **Lyndina, Y. & Revutska, O.** (2020). Experience, potential and prospects on issues of implementation of inclusive education into the educational content of BSPU. *Project Approach in the Didactic Process of Universities: International Dimension* (Part 1, pp. 100–107). Lodz, Poland: PIKTOR Szlaski i Sobczak Spółka Jawna.

53. **Линдіна, Є.Ю.** Становлення логопедичної допомоги в Україні як підґрунтя розвитку інклюзії у вищій школі. *Інклюзія у вищій школі: виклики,*

практика, перспективи»: матеріали I-ї Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Львів, 22-23 січня 2026 р., С.20-24).

**Опубліковані праці, які додатково
відображають наукові результати дисертації**

54. Линдіна, Є. Ю. (У складі авторського колективу). (2019). *Хрестоматія з логопедії*. Київ: Книга-плюс.

55. Линдіна, Є. Ю., Ревуцька, О. В. (2020). Комплексний підхід в профілактиці мовленнєвих та міофункціональних порушень у дітей дошкільного віку. *Особливі діти: освіта і соціалізація: збірник тез доповідей VI Міжнародного конгресу зі спеціальної педагогіки та психології* (Київ–Запоріжжя, 1–2 жовтня 2020 р., С. 74–76). Запоріжжя: Хортицька національна академія.

56. Линдіна, Є. Ю., Ревуцька, О. В. (2020). Актуальні питання міждисциплінарної взаємодії в організації допомоги дітям із зубощелепними, міофункціональними та мовленнєвими порушеннями. *Science and Education: Problems, Prospects and Innovations: Abstracts of the 2nd International Scientific and Practical Conference* (Kyoto, Japan, November 4–6, 2020, pp. 515–522). CPN Publishing Group.

57. Lyndina, Y., & Revutska, O. (2021). Advice on communication with children of pre-school age with autism spectrum disorder. *Proceedings of the II International Education Forum «Best Educational Practices: Ukraine, Europe, World»* (Kyiv, January 24, 2021, pp. 324–329). Association for Promotion of Education and Science Globalization SPACETIME.

58. Линдіна, Є. Ю. (2021). Персоналія Євгенії Федорівни Соботович, В. І. Бондаря & В. М. Синьова (Ред.), *Українська спеціальна педагогіка в персоналіях* (С. 386–412). Запоріжжя: Хортицька національна академія.

59. Линдіна, Є. Ю., Ревуцька, О. В. (Упоряд.). (2021). *Технології логопедичного обстеження* (2-ге вид., допов. і доопрац.). Київ: Освіта України.

8. Основні положення та результати дослідження були представлені на міжнародних конгресах, конференціях та семінарах: «Діти з особливими освітніми потребами в освітньому просторі» (м. Чернігів, 2019), «Scientific achievements of modern society» (Liverpool, 2020), «Historical and methodological aspect of correctional work with children with disabilities of intellectual development» (Germany, 2020), «Project approach in the didactic process of universities – international dimension» (Польща-Словаччина, 2020), «Особливі діти: освіта і соціалізація» (м. Запоріжжя, 2020), «Science and education: problems, prospects and innovations» (Киото, Японія, 2020), «Інклюзивне освітнє середовище: проблеми, перспективи та кращі практики» (м. Київ, 2020), «Корекційно-реабілітаційна діяльність: стратегії розвитку у національному та світовому вимірі» (м. Суми, 2020), «Science. Innovation. Quality» (м. Бердянськ, 2020), «Сучасні виклики і актуальні проблеми науки,

освіти та виробництва: міжгалузеві диспути» (м. Київ, 2021), «Спеціальна і інклюзивна освіта: проблеми та перспективи» (м. Кам'янець-Подільський, 2021), «Сучасні тенденції та концептуальні напрями розвитку інклюзивних практик» (м. Мелітополь, 2021), «Розвиток освітніх систем в умовах євроінтеграційних трансформацій» (м. Чернівці, 2021), «Діти з особливими потребами: від рівних прав – до рівних можливостей» (м. Київ, 2021), «Європейські практики інклюзивної освіти» (м. Київ, 2022), «В подоланні соціальних та культурних викликів: Європа разом з Україною» (м. Київ, 2022), «Стан та тенденції розвитку науки, освіти і суспільства: збірник тез доповідей» (м. Полтава, 2022), «Спеціальна і інклюзивна освіта: проблеми та перспективи» (м. Кам'янець-Подільський, 2022), «Актуальні проблеми логопедії та логопсихології» (м. Київ, 2023), «Корекційно-реабілітаційна діяльність: стратегії розвитку у національному та світовому вимірі» (м. Суми, 2024), «Актуальні проблеми дошкільної та спеціальної освіти» (м. Рівне, 2024), «Дошкільна освіта в сучасному освітньому просторі: реалії, загрози та перспективи» (м. Лубни, 2025), «Наука III тисячоліття: пошуки, проблеми, перспективи розвитку» (м. Запоріжжя, 2025), «Становлення особистості в умовах сучасного розвитку суспільства: психолого-педагогічний, корекційно-реабілітаційний, соціальний і медичний аспекти» (м. Полтава, 2026); *всеукраїнських конференцій*: «Інноваційні підходи в освіті дітей з особливими освітніми потребами» (м. Львів 2018), «Інноваційні підходи в освіті дітей із особливими освітніми потребами» (м. Бердянськ, 2019), «Актуальні проблеми навчання та виховання дітей із особливими освітніми потребами освітніх реаліях України» (м. Київ, 2019), «Інклюзивна освіта: ідея, стратегія, результат» (м. Тернопіль, 2021), «Інноваційні підходи в освіті та реабілітації дітей із особливими освітніми потребами» (м. Київ, 2021), «Спеціальна освіта та соціальна інклюзія: виклики XXI століття» (м. Запоріжжя, 2021), «Соціально-освітні домінанти професійної підготовки фахівців соціальної сфери та інклюзивної освіти» (м. Запоріжжя, 2022), «Корекційна робота з дітьми з особливими освітніми потребами в умовах воєнного стану: реалії та перспективи» (м. Полтава, 14 листопада 2022), «Інноваційні підходи в освіті та реабілітації дітей із особливими освітніми потребами» (м. Київ, 2023), «Коучинг, менторинг, тьюторинг і фасилітація в інклюзії: стратегії відновлення» виконала програму в повному обсязі 30 год. (м. Львів, 2023), «Спеціальна освіти та соціальна інклюзія: виклики XXI століття» (м. Кам'янець-Подільський, 2024), «Формування життєвої компетентності осіб з особливими освітніми потребами в системі позашкільної, спеціальної та інклюзивної освіти» (Харків 2024), «Становлення особистості в умовах сучасного розвитку суспільства: психолого-педагогічний, корекційно-реабілітаційний, соціальний та медичний аспект» (м. Полтава, 2024), «Наука. Студентство. Сучасність. Незламність поступу української молоді» (м. Миколаїв, 2024), «Соціально-освітні домінанти підготовки фахівців соціальної сфери та інклюзивної освіти» (м. Запоріжжя, 2024), «Спеціальна освіта та соціальна інклюзія: виклики XXI століття» (м. Запоріжжя, 2024),

«Українська логопедія в епоху змін» (м. Кам'янець-Подільський, 2025), «Психолінгвістичний та нейролінгвістичний підходи в логопедії: міждисциплінарний діалог (до 90-річчя з дня народження професора Є. Соботович)» (м. Київ, 2025), «Соціальна робота, спеціальна та інклюзивна освіта: вітчизняний і зарубіжний досвід професійної підготовки фахівців» (м. Дрогобич 14 травня 2026).

9. Наукові положення і результати кандидатської дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук була захищена у 2016 році на тему «Внесок науково-педагогічної спадщини Є. Ф. Соботович у розвиток вітчизняної логопедії» за спеціальністю 13.00.03 – корекційна педагогіка. Результати кандидатського дослідження враховано в докторській дисертації в частині аналізу науково-педагогічної спадщини Є. Соботович, розвитку вітчизняної логопедичної науки та внеску провідних учених у формування теоретичних засад логопедичної допомоги; водночас тема, мета, завдання, об'єкт, предмет, методологічні засади, джерельна база, авторська періодизація, наукова новизна, висновки та практичні результати докторської дисертації є самостійними.

10. Аналіз дисертаційного дослідження та наукових публікацій не виявив фактів академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації на підставі перевірки у програмі StrikePlagiarism, що підтверджено протоколом аналізу звіту подібності (довідка від 26 червня 2026 року). Отриманий звіт засвідчує, що запозичення, виявлені в роботі, є законними, з наведенням авторства посилань, не є плагіатом. Рівень подібності не перевищує допустимої межі, робота незалежна і приймається. Детальний аналіз порівняння текстів статей за допомогою відповідного програмного забезпечення, перевірка на наявність авторських посилань та/або використане джерело не виявили неправомірності використання за чинною нормативною базою.

11. Структурна побудова і зміст реферату повною мірою відображають основні положення дисертаційної роботи. Викладені в ньому наукові положення, результати, висновки є достатньо обґрунтованими, послідовно розкритими та узгоджуються зі змістом рукопису дисертації. У тексті дисертаційної роботи зазначені положення представлені більш розгорнуто й детально, що забезпечує належний рівень аргументованості та доказовості отриманих результатів. Реферат і дисертація характеризуються змістовою цілісністю, логічною послідовністю викладу матеріалу та концептуальною єдністю.

Таким чином, дисертаційна робота Линдіної Євгенії Юріївни на тему «Становлення та розвиток вітчизняної теорії та практики логопедичної допомоги особам з особливими освітніми потребами» є самостійно виконаною кваліфікаційною науковою працею, поданою на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук за спеціальністю 13.00.03 – корекційна педагогіка. Робота містить науково обґрунтовані теоретичні положення, достовірні результати та аргументовані висновки, які засвідчують вагомий особистий внесок авторки у розвиток вітчизняної спеціальної освіти, логопедії та

корекційної педагогіки. Дисертація характеризується цілісністю наукової концепції, внутрішньою логікою побудови, єдністю змісту та належним рівнем методологічного забезпечення. Результати дослідження мають істотне теоретичне й практичне значення, пройшли належну апробацію, впроваджені в освітню та науково-педагогічну практику, а також достатньо висвітлені в наукових публікаціях авторки. Проведене дослідження відповідає принципам академічної доброчесності, а його зміст, науковий рівень, новизна та практична значущість повною мірою узгоджуються з вимогами Порядку присудження та позбавлення наукового ступеня доктора наук, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 1197 від 11 листопада 2021 року (зі змінами, внесеними постановами Кабінету Міністрів України № 502 від 19.05.2023 року, № 507 від 03.05.2024 року та № 928 від 30.07.2025 року), Наказу МОН України «Про опублікування результатів дисертацій на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук №1220 від 23 вересня 2019 року.

УХВАЛИЛИ:

1. Рекомендувати дисертацію Линдіної Євгенії Юріївни «Становлення та розвиток вітчизняної теорії та практики логопедичної допомоги особам з особливими освітніми потребами» до захисту в спеціалізованій вченій раді Д 26.450.01 Інституту спеціальної педагогіки та психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України для здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук за спеціальністю 13.00.03 – корекційна педагогіка.

2. Запропонувати спеціалізованій вченій раді Д 26.450.01 Інституту спеціальної педагогіки та психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України призначити офіційними опонентами:

- **Пахомову Наталію Георгіївну**, доктора педагогічних наук, професора, директора навчально-наукового інституту спеціальної та інклюзивної освіти Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка;

- **Соколову Ганну Борисівну**, доктора психологічних наук, професора, член-кореспондента НАПН України, директора навчально-наукового інституту фізичної культури, спорту та спеціальної освіти Державного закладу “Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д.Ушинського”;

- **Гладуша Віктора Антоновича**, доктора педагогічних наук, професора, професора кафедри психології, логопедії та інклюзивної освіти Житомирського державного університету імені Івана Франка.

3. Рекомендувати до друку реферат докторської дисертації Линдіної Євгенії Юріївни «Становлення та розвиток вітчизняної теорії та практики логопедичної допомоги особам з особливими освітніми потребами».

4. Пропонувати спеціалізованій вченій раді звернутися з проханням надіслати відгуки про реферат до таких установ:

- Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара;
- Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка;
- Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка.
- Карпатський національний університет імені Василя Стефаника
- Київський столичний університет імені Бориса Грінченка;
- Рівненський державний гуманітарний університет;
- Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка;
- Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди.

Члени експертної комісії:

Литовченко

Литовченко Світлана Віталіївна
доктор педагогічних наук, професор;

Пахомова

Пахомова Наталія Георгіївна
доктор педагогічних наук, професор;

Супрун

Супрун Микола Олексійович
доктор педагогічних наук, професор.

